

3. Серговский П.С. Гидротермическая обработка и консервирование древесины / П.С. Серговский, А.И. Рассев : учебник [для студ. ВУЗов]. – Изд. 4-ое, [перераб. и доп.]. – М. : Изд-во "Лесн. пром-сть", 1987. – 360 с.

4. Лобжанидзе Э.И. Способы увеличения выпуска суворанного шпона из древесины бука восточного / Э.И. Лобжанидзе, И.Д. Бакрадзе, В.В. Филоненко // Реферативный журнал, 1987. – № 1. – 33 с.

5. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.denitex.com.ua/wood-drying/zaschita-and-storage-timber/steaming-wood.html>.

Салдан Р.Й., Козак Р.О., Шепелюк О.О., Кузьмын О.М. Влияние процесса проваривания древесины бука на цвет струганного шпона

Исследовано влияние температуры и продолжительности проваривания древесины бука на цвет струганного шпона. Установлено, что с повышением температуры проваривания от 85 до 90 °С и продолжительности от 63 до 71 часа цвет струганного шпона становится темнее с более красным и синим тоном. Определено, что на показатели цвета L* и a* сильнее влияет продолжительность, а на показатель b* – температура проваривания.

Ключевые слова: бук, струганный шпон, проваривание, продолжительность, температура, цвет.

Saldan R.Yo., Kozak R.O., Shepelyk O.O., Kuzmyn O.M. Influence of process of boiling thoroughly of beech wood on a colour planed lead

Investigational influence of temperature and duration of boiling thoroughly of beech wood on a colour planed lead. It is set that with the increase of temperature of boiling thoroughly from 85 to 90 °C but to duration from 63 to 71 hour on colour to planed lead becomes darker with the increase of red and dark blue tones. It is found out, that on the indexes of colour of L* and a* anymore influences duration, and on the index of b* is a temperature of boiling thoroughly.

Keywords: beech, planed leads, boiling thoroughly, duration, temperature, colour.

4. ЕКОНОМІКА, ПЛАНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗЯХ

УДК 336.221.24

*Проф. Т.Г. Васильців, д-р екон. наук;
магістрант А.В. Кузьменчук – Львівська КА*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ, РЕЗЕРВИ І ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Узагальнено концептуальні підходи до класифікації видів ефективності, побудови системи показників оцінювання ефективності діяльності підприємства; визначено особливості соціальної ефективності; проаналізовано ефективність діяльності підприємства; запропоновано напрями підвищення ефективності діяльності торговельного підприємства.

Постановка проблеми. Питання розвитку та економічного зростання вітчизняних підприємств є на сьогодні невід'ємною частиною усього процесу сприяння економічному розвитку та використанню потенціалу нашої держави, покращенню її місця у міжнародному поділі праці. На сьогодні немає єдиної визнаної думки щодо визначень економічної, соціальної та соціально-економічної ефективності підприємства, що негативно впливає на методикою її оцінювання. Натомість, вірно оцінена економічна ефективність є важливою передумовою подальшого існування та розвитку підприємства. Саме тому аналізування проблеми актуальне та потребує детального вивчення.

Метою дослідження є проаналізувати та узагальнити сутність соціально-економічної ефективності підприємства, методичні підходи до її оцінювання та напрями підвищення ефективності.

Важливою проблемою в економіці вітчизняних підприємств є недостатня ефективність їх діяльності в поточному періоді, зокрема через вплив внутрішніх і зовнішніх факторів. Економічна література передбачає дуже широку низку визначень поняття ефективності та її підвидів. Так, на погляд М. Афанасьєва, в загальному розумінні ефектом вважають досягнутий результат у матеріальному, грошовому, соціальному вираженні. Економічний ефект визначають перевищенням вартісної оцінки результатів діяльності (програм, проектів) над вартісною оцінкою витрат, які з нею пов'язані, тобто є абсолютним показником [1, с. 67].

Утім, Н. Гавкалова визначення ефекту та ефективності трактує як економічний ефект, що характеризує результат, наслідок зміни певного стану об'єкта під впливом зовнішнього або внутрішнього фактора. Це приріст будь-якої змінної (тобто різниці між її попереднім та наступним значенням) [3, с. 202]. Економічна ефективність характеризує співвідношення ефекту (результату) і витрат (ресурсів).

Додамо, що розрізняють такі види ефективності:

- 1) залежно від сфери застосування виділяють такі види ефективності:
 - економічна (результат, що приводить до заощаджень трудових, матеріальних, природних ресурсів або що дає змогу збільшити продукування засобів виробництва, предметів споживання й послуг, що одержують вартісну оцінку);

- соціальна (результат, який сприяє задоволенню потреб людини чи суспільства, що не одержують вартісної оцінки);
 - науково-технічна (результат прикладних досліджень і дослідно-конструкторських розробок, що може бути оцінений через очікуваний економічний ефект);
- 2) за ефективністю суспільного виробництва:
- цільова (становить ступінь досягнення якісних характеристик виробництва з огляду на рівень його розвитку й ступінь задоволення потреб суспільства);
 - ресурсна (відображає траєкторію руху системи до мети, раціональність організації суспільного виробництва, комбінації факторів виробництва, застосування наявних ресурсів);
- 3) залежно від методу виміру:
- економічна (відображає спосіб порівняння наявних на цей момент часу грошових еквівалентів використаних ресурсів);
 - функціональна (відображає співвідношення рівнів технологій та організації процесів виробництва, досягнуті конкретним підприємством, з найбільш розвиненими на цей момент учасниками галузі);
 - фізична (розкриває сутність основного технологічного процесу й коефіцієнт корисної дії техніко-технологічної бази підприємства, виражені в системі фізично-вимірних показників);
- 4) залежно від мети оцінювання ефективності:
- споживача (відношення цілей до потреб);
 - результативна (відношення досягнутого результату до наміченої мети);
 - витратна (відношення досягнутого результату до витрат).

Отже, огляд науково-практичної літератури виявив різні методологічні підходи до побудови системи індикаторів оцінювання ефективності діяльності організації. Так, традиційними показниками ефективності є рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність основної діяльності, операційна рентабельність продажу, рентабельність інвестицій.

Основними процесами, за допомогою яких будується система оцінювання ефективності, є розроблення критеріїв ефективності; розроблення системи показників і практичних процедур; управління на базі критеріїв; оновлення і перевірка на відповідність цілям організації.

Окремою проблемою оцінювання ефективності діяльності підприємства є обґрунтування критеріїв відбору індикаторів, які включають до певної сфери збалансованої системи показників. Під час формування системи показників, на наш розсуд, доцільно застосовувати такі критерії відбору:

- наявність взаємозв'язку показників із стратегією підприємства;
- наявність стимулятивного спрямування на показники різних сфер та їх значущість;
- можливість показника врахувати поточну і майбутню вартість;
- виключення показників, які створюють конфлікт інтересів.

У наукових джерелах трапляються рекомендації щодо кількості індикаторів у кожній групі збалансованої системи показників. Так, у фінансовій складовій вважають за доцільне використання від трьох до чотирьох цілей підприємства. Клієнтська складова охоплює від п'яти до восьми показників залежно від цінності готової продукції (товарів, послуг). Для оцінювання внут-

рішніх бізнес-процесів, зазвичай, використовують від п'яти до десяти показників, що дають змогу оцінити нагромаджену вартість для клієнтів та зацікавлених осіб, які мають фінансовий інтерес до підприємства. Рівень навчання та зростання персоналу оцінюють трьома – шістьма показниками, які відображають здатність змінювати та підвищувати професійні знання та навички.

Основою для визначення необхідної кількості показників є здатність логічно пов'язувати та повно відображати сутність завдань різних підрозділів і підприємства загалом. Найважливішим при цьому є опис показників, тобто складання інформаційного словника, який має забезпечити однакове розуміння особливостей кожного показника. Запропонований формат опису показників дає змогу відстежувати та нагромаджувати інформацію про розмір, пропорції, напрям і зміни ключових показників ефективності управління підприємством. При цьому показники фінансової складової запропоновано визначати, враховуючи грошові надходження та видатки.

Соціальна ефективність є поняттям, що відображає поліпшення соціальних умов життя людей (покращення умов праці і побуту, поліпшення зовнішнього довкілля, підвищення рівня зайнятості і безпеки життя людей, скорочення тривалості робочого тижня без зменшення заробітної плати, ліквідація важкої фізичної праці тощо). Соціальна ефективність є, по суті, похідною від економічної ефективності. Вона, за однакових інших умов, буде тим вищою, чим вищого рівня економічної ефективності досягнуто.

Соціальна ефективність не завжди може бути кількісно визначена. Проте досить ґрунтовно про досягнуту соціальну ефективність можна судити за такими показниками, визначеними у динаміці, як питома вага прибутку, направлено на соціальні заходи, в загальній масі чистого прибутку; величина цього прибутку в розрахунку на одного середньооблікового працівника підприємства.

Соціальні процеси та явища, що відбуваються на підприємстві, впливають на різноманітні аспекти його діяльності та багато в чому визначають ефективність роботи. Тому, кажучи про варіацію рівня ефективності, що складається під впливом соціально-виробничих чинників, варто розглядати соціально-економічну ефективність як відображення ступеня досягнення соціальних параметрів підприємства. При цьому на перший план постає питання: як за обмежених ресурсів найповніше задовольнити потреби персоналу підприємницької структури (мікрорівень) та всіх членів суспільства (макрорівень). Цим самим наголошується "джерело" такої ефективності – дія соціально-виробничих чинників, які мають не тільки економічну, але і соціальну природу.

Для оцінювання соціального ефекту підприємства необхідно постійно здійснювати соціальний та економічний моніторинг, який повинен охоплювати отримання інформації:

- про рівень зміни заробітної платні під час зміни будь-якого зі встановлених показників для проведення розрахунку поточного ефекту або збитку та пошуку фінансових коштів або організаційно-технічних рішень для проведення цільових заходів з метою покращення ситуації для підготовки відповідних санкцій;

- про виділені результати реалізації будь-яких заходів, які проводить керівництво підприємства, з власної ініціативи або в межах реалізації міських програм та окремих заходів – для розрахунку соціального ефекту, внесення його в розрахунок ступеня соціального розвитку, проведення конкурсів та формування стимулів всіх причетних до кожного з актів розвитку;
- про підвищення соціальних ризиків – можливості появи негативних соціальних наслідків для значного контингенту громадян і навколишнього природного середовища та для оцінення ступеня вірогідності негативного результату, розрахунку можливого збитку та підготовки пропозицій для зниження негативних наслідків для підприємства, міста, населення тощо.

В умовах ринкової економіки узагальнювальним показником ефективності діяльності підприємства є прибуток, що характеризує не лише ефективність діяльності підприємства, але й соціально-економічний розвиток країни загалом. Для підприємницької структури він одночасно є і метою, і результатом, і стимулом, і чинником економічної безпеки. На прикладі ТзОВ "Компанія "Українські Народні Фінанси" проаналізуємо показники фінансового стану підприємства в табл.

Отже, фінансовий стан ТзОВ "Компанія "Українські Народні Фінанси" до 2010 р. можна охарактеризувати як незадовільний, оскільки досліджуване підприємство було збитковим. У 2009 р. збиток становив 67,2 тис. грн. У 2010 р., порівняно з 2009 р., збиток підприємства знизився на 54,7 тис. грн і становив 12,5 тис. грн. Наведені дані свідчать про обмежені можливості підприємства щодо його розвитку. Але вже у 2011 р. ми можемо спостерігати зростання чистого прибутку, який становить 21,8 тис. грн, що є позитивним результатом для діяльності цього торговельного підприємства.

Табл. Доходи і прибуток ТзОВ "Компанія "Українські Народні Фінанси" у 2009-2011 рр.

Показники	Роки						Темпи зростання (%) 2011 р. до	
	2009		2010		2011		2009 р.	2010 р.
	С	РДД	С	РДД	С	РДД		
Чистий дохід від реалізації продукції	88,6	83,3	90	83,3	110	83,6	123,8	121,62
Інші операційні доходи	-	-	-	-	0,1	0,08	-	-
Інші звичайні доходи	-	-	-	-	-	-	-	-
Чистий прибуток (збиток)	-67	-63	-13	-11,5	21,8	16,5	-32,4	-174,4

Примітки: С – сума, тис. грн; РДД – рівень до доходу, %

Резервами і шляхами підвищення ефективності діяльності підприємства, як соціальної, так і економічної, є впровадження сучасних іноземних моделей ведення бізнесу, поглиблення використання менеджменту, маркетингових досліджень, вивчення попиту населення через різноманітні експерименти з диференціації продукції, цікаві підходи в рекламному аспекті, дистрибуції, логістики.

Визначення мети, стратегії діяльності підприємств неабияк вплине на концентрацію зусиль у підвищенні як соціальної ефективності, так і економічної. Економічний ефект має соціальний зміст, адже кошти обертаються для того, щоб задовольнити покупця, щоб він знову купив товар чи послугу підприємства.

Література

1. Афанасьев М.В. Управление проектами : навч.-метод. посібн. / М.В. Афанасьев, І.В. Гонтарева. – Харків : Вид-во ІНЖЕК, 2007. – 271 с.
2. Білявський В. Оцінювання ефективності соціальної діяльності торговельних підприємств / В. Білявський // Вісник Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана. – 2006. – № 3. – С. 39-46.
3. Воронін О. Визначення показників економічної ефективності виробництва на основі модифікації ресурсного підходу / О. Воронін // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2007. – № 10. – С. 29-37.
4. Гавкалова Н.Л. Менеджмент персоналу : учебн. пособ. / Н.Л. Гавкалова. – Изд. 2-ое, [перераб. и доп.]. – Харків : ИД "ИНЖЕК", 2005. – 304 с.
5. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, [перераб. та доп.]. – К. : Вид-во КНЕУ, 2001. – 202 с.
6. Обушак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства / Т.А. Обушак // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2007. – № 9. – С. 92-100.
7. Мельник Л.Г. Економіка підприємства : навч. посібн. / Л.Г. Мельник. – Суми : ІТД "Університетська книжка", 2002. – 400 с.
8. Марченко О.І. Фінансові аспекти ділової активності підприємств / О.І. Марченко // Фінанси України. – 2007. – № 5. – С. 136-143.
9. Юсипович О.І. Особливості динаміки товарообігу торговельного підприємства у перехідній економіці / О.І. Юсипович // Торговля, комерція, підприємництво : зб. наук. праць. – Львів. – 2005. – Вип. 7. – С. 126-130.
10. Шегда А.В. Економіка підприємства : підручник / за ред. А.В. Шегди. – К. : Вид-во "Знання", 2006. – 614 с.

Васильцив Т.Г., Кузьменчук А.В. Социально-экономическая эффективность деятельности предприятий, резервы и пути ее повышения

Обобщены концептуальные подходы к классификации видов эффективности, построены системы показателей оценки эффективности деятельности предприятия; определены особенности социальной эффективности; проанализирована эффективность деятельности предприятия; предложены направления повышения эффективности деятельности предприятия.

Vasylytsiv T.G., Kuzmenchuk A.V. Socio-economic efficiency of activity of auction enterprise, backlogs and ways of its increase

Generalized conceptual approach to the classification of efficiency of the system performance evaluation of the effectiveness of the enterprise; peculiarities of social efficiency, analyzed the performance of the enterprise; directions of improving the efficiency of commercial enterprise.

УДК 65.012.8:33 (477)

Викл. М.В. Вінічук – Львівський ДУВС

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Висвітлено різні підходи до визначення понять "економічна безпека" та "соціальна політика". Окреслено місце соціальної політики у системі економічної безпеки держави. Розглянуто основні шляхи підвищення соціально-економічних показників розвитку України.

Ключові слова: економічна безпека, соціально-економічна безпека, соціальна політика.

Постановка проблеми. Сучасні реалії розвитку світових економічних відносин характеризуються динамічною нестабільністю та низьким рівнем прогнозованості. Відсутність сприятливих умов для розвитку ринкової еко-